

**MLUVILO
SE O**

STR. 87

MÁME HOSTY

STR. 94

PŘEDSTAVUJEME

STR. 92

DENÍK DĚTSKÉ SCÉNY

15. června 2005

středa

číslo 5.

At' chceme či ne, blíží se Dětská scéna 2005 k svému závěru. V dnešním čísle se chceme podívat na dětské divadlo z obecnějšího pohledu, proto rozhovor s Václavem Klemensem přináší podklady pro zamyšlení nad tím, jak se liší dětské divadlo od profesionálního a jaké dovednosti by měl vedoucí dětského souboru obsáhnout, případně v kterých směrech by mohl spolupracovat s odborníky. K dovednostem vedoucích se vztahuje i dnešní anketa.

Z materiálů o hracích souborech vyplyne, že původní téma dne bylo jiné - scénografie (o čemž svědčí řádky týkající se souboru Koukej! z Klecan, ty byly totiž napsány již v neděli). Dva z dnes hracích souborů odpovídají na otázky pátrající po genezi inscenace a dovednostech vedoucích, které vycházejí z dnešního tématu. Chci proto poděkovat Evě Brhelové za pružnost, s níž okamžitě změnila své plány pro práci s dětmi ze souborů.

Krátkým článkem se ještě vracíme k práci semináře C, který byl ve věřejším čísle zastoupen jen kratičkou notičkou. - materiál o něm tak bude úplnější. Další seminář, do nějž nahlédneme, jsou africké inspirace označené písmenem B.

ID

ÚTERNÍ ANKETA

Co všechno má umět vedoucí dětského divadelního souboru?

Jak odpovídaly děti?

- Neměl by děti do něčeho nutit. (Andrea, 11)
- Dělat s nimi každou aktivitu, kterou po nich chce. (Filip, 12)
- Být na ně hodný. (Martina, 11)
- Dobře mluvit česky. (Kamila, 14)
- Neměl by děti do něčeho nutit a řvát na ně. (Ondřej, 10)
- Dobře hrát a organizovat. (Saša, 11)
- Něco nás naučit, udělat, aby jsme se v souboru cítili dobře a aby tam byla sranda. (Denisa 15)
- To, co umí naše vedoucí Ivona Čermáková. (soubor Děláme na tom)
- Musí to umět dobře vysvětlit, to co s nima chce dělat (Daniel, 10)

Jak odpovídali dospělější a dospělí?

- Zaujmut děti aby byly nadšené pro to, co dělají. Umět odhadnout hru, aby byla odpovídající věku dětí. (Markéta, 17 a tři čtvrtě)
- Aby se do ní děti zamilovaly a aby byla taková jejich maminka. Měla by je mít ráda. (Lenka, 18)
- Mít jasnou představu a být ochoten ji kdykoli změnit podle toho, jak to budou cítit děti, aby jim necpal něco, co budou vnímat jinak. (Bára, 18)
- Mít trpělivost a odpovědnost k sobě sama. Odpovědnost, že když pošlu děti na jeviště, tak se za ně nebudu stydět. (Darina)
- Umět se srovnat s dětmi, které vede. Přemýšlet jejich způsobem. Dát víc prostoru jim než sám sobě. Umět jít s nimi, hrát si s nimi, vnést ducha, zábavu. (Lucka, 17)
- Podívat na věc s nadhledem. umět si sednout do hlediště a podívat se na představení, jako by ho viděl poprvé. (Světлана 18)
- Umět si nehrát - včas si přestat hrát a udělat z hrani si divadlo. (Tomáš, 19)
- Zapálit děti pro činnost - i v případě, že přijdou polonadšení.
- Dobře mluvit. (Joska)

Autorem fotografie na titulní straně a všech fotografií z představení, dílen a všech portrétů je Michal Drtina. Autorem fotografií upoutávek na představení (v rubrice Dnes hrají) je Vojtěch Dvořák.

DĚTSKÉ DIVADLO Z POHLEDU DIVADELNÍKA

Rozhovor s režisérem Václavem Klemensem o divadle a dětském divadle

Divadelník jako divák a kritik. Jak vůbec hodnotit divadlo hrané dětmi? Je možné na něj pohlížet se stejnými nároky jako na divadlo dospělých herců a takto jej také posuzovat? Snesou dětská představení (dramaturgická, režijní) kritéria divadla dospělých?

K této otázce mohu vyslovit jenom svůj názor, neboť se za odborníka na dětské divadlo nepovažuji. Tedy: pokud se budeme dívat na jakýkoliv jevištní projev dětí jako na divadlo jako takové, pak kritéria zůstávají ve své podstatě stejná, protože jimi budeme poměřovat to základní: o čem a jak ono představení vypovídá. Tzn. že těmi dramaturgickými a režijními kritérii budeme představení ohledávat jako komunikační akt, kterým divadlo pochopitelně je. V tomto pohledu je pak lhostejno, zda představení je sehráno dětskými či dospělými herci.

Osobně však hlavní smysl dětského divadla spatřuji především v přístupu a v postupu inscenační práce. A to v takovém přístupu, který plně respektuje (a zároveň zpětně rozvíjí a utváří) životní a jevištní zkušenost dětských interpretů. A v takovém postupu, jehož prvotním cílem není samotná inscenace. V takovém postupu inscenační práce, který je dokonce schopný rezignovat na výsledek ve prospěch otevírání kreativity dětí, schopnosti sebevypáření, rozvíjení fantazie, hravosti. Pokud vedoucí souboru dokáže při práci zařadit to, že nenásilně (a přitom cíleně) podněcuje tvořivost dětí a že právě ten tvořivý vklad dětí se stane tím, z čeho je inscenace stvořena, pak je to úžasné a velmi obohacující i pro ty, co se na výsledné představení jenom dívají.

Pro mě tím nejhorším a odstrašujícím příkladem dětského divadla je takové divadlo, které je vnější nápodobou toho dospěláckého: v takových představeních jsou vedle sebe děti-herečky hvězdy a děti-křoví, ale úkolem všech je pouze splnit zadání, vše je hezky secvičeno, žánrově těmto případům nejlépe vyhovuje muzikál a základně v nich jde o to líbit se.

Které konkrétní představení dětského divadla Vás za poslední čas potěšilo? Které Vás překvapilo z hlediska divadelních kvalit?

Dětské divadlo nesleduji ani výhradně a ani soustavně. Proto si téměř netroufám říct, že to či ono. Ale pokud bych měl přece jenom na něco poukázat: v minulosti mě pokaždé mile potěšilo setkání s prací Marcely Kovařikové. Právě pro divadelní kvality její práce, nápaditost, prostotu. A k tomu dodávám jednu zajímavost, že ve své profesní branži jsem se dokonce potkal s jejími žáky.

Tvořivý vklad dětí považujete za nejcennější. Jak důležité jsou ve srovnání se schopností nenásilně podněcovat tvořivost režijní a dramaturgické dovednosti vedoucího (týkající se např. stavby dramatického příběhu)?

Ideální je, když pedagogické dovednosti vedoucího jsou v rovnováze s těmi odbornými. Ono se také jedno bez druhého při takové práci nedá moc uplatňovat. Chcete-li pedagogicky děti podněcovat k tvořivosti, pak ale musíte umět dětem pro to postavit zadání. A ta zadání zase můžete odvinout jenom od dramaturgicko - režijní koncepce. A naopak: i skvělá dramaturgicko - režijní koncepce bude na jevišti pouhou konstrukcí, pokud ji nenaplníte tvořivostí dětských aktérů.

Naznačujete problémy, se kterými se dětské divadlo potýká. Co považujete za největší obtíž v této oblasti; na cestě k dobrému dětskému představení? ?

Budu mluvit o obtížích na jevišti. Velmi častým jevem v inscenacích dětského divadla je to, že vítězí literatura nad ostatními prostředky jeviště. Tím myslím to, že text neslouží jako východisko práce, ale stává se tím, co se „musíme naučit pořádně nazpaměť“. Pak se na jevišti hraje především text. Postavy se nacházejí v obecných vztazích a neurčitých, nedramatických situacích, smysl příběhu zůstává nedotčený.

Vypadá to, jako by se možnosti slova na jevišti přečeňovala. Spoléhá se na to, že to či ono se v tom představení „přece řekne“ a že tím pádem už to tam „je“. Slovo na jevišti se bohužel málo bere jako prostředek jednání a taky jako to, co vchází do vztahu k dalším prostředkům jeviště (hereckým, výtvarným, zvukovým, hudebním, atd.) Slovo na jevišti se - možná nevědomky - přiznává funkce hlavního

nositele sdělení. Velmi často si dětské soubory v inscenacích vypomáhají postavami vypravěčů. A pokud ta postava vypravěče není v inscenaci komponovaná tak, že zaujímá k vyprávěnému nějaký vztah, vztah k tomu, co se odehrává, ale že její úloha je jenom říct informace, které se nepodařilo přinést na jeviště jiným způsobem, pak opět takový vypravěč zmnožuje prostředky literatury na jevišti.

Ono to začíná už výběrem textu. „Co bychom měli hrát?“ slyším tu otázku, kterou si kladou vedoucí dětských souborů. „No, jsou to děti, tak přeče pohádku!“ dávají odpověď sami sobě. „A nejlépe takovou, která je už napsaná,“ a vedoucí sáhne nejčastěji po dramtizaci či jiné podobě jevištní adaptace nějaké pohádky. Tyto převody pohádkové literatury pro jeviště začasto samy trpí velkou měrou literárností (např. charakterové vlastnosti postav nejsou vyjádřeny prostřednictvím jednání a chování, ale jsou vyjádřeny popisem, atd.). A tou svou literárností přinášejí takové obtíže pro inscenování, že příští inscenaci uvězní v pasti literatury.

Tento typ adaptací pohádek je myslím i pro samotné vedoucí málo inspirativní a zpravidla je přivede k tomu, že je nakonec dělají po vzoru inscenací televizních pohádek.

Já vím, ono to chce více odvahy a aspoň drobek zkušeností, aby se vedoucí pustil do vlastní adaptace (nebo takové práce na adaptaci, při které mají své slovo i děti). Víím, je to všechno časově náročnější, třeba i to hledat jiné textové východisko než pohádku. Určitě v tom mohou (často nečekaně skvěle) pomoci děti. Ale v každém případě volba takové cesty stojí za to.

Uvažujme o dětském herci v profesionálním divadle - kdo to vlastně je, takovýto dětský aktér/herc v rámci běžného profesionálního divadla?

Když si podobnou otázku před pětadesáti lety položil Jiří Mahen, odpověděl si na ni příběhem z jedné francouzské novely: Pětiletý kluk, synek nějaké nepřilíš chytré vdovy, baví svoje kamarády na dvoře činžáku svou hrou. Napodobuje hasiče, uhlíře, vojáky na ulici, průvod prezidenta republiky, děcka nemohou být živa bez něho a on bez nich. Náhodou ho uvidí při takové produkci divadelní agent a jde za chlapcovou matkou: Paní, vaše dítě je anděl! Přiveďte ho do divadla tam a tam, necháme ho vystoupit!

Za chvíli to ovšem ví celý dům, že z hochy bude herec. Přivedou „anděla“ na scénu, dají mu roli, hošík jde domů. Doma mu matka vtlouká roli do hlavy, ale nejde to: hoch všechno plete, je nepozorný - zkrátka, skončí to velmi neslavně. Toto geniální dítě se na jevišti nehodí k ničemu. Ani zaplakat nedovede. Je po kariéře. Kluk dostane horečnaté blouznění, ze kterého se vyvine zápal mozkových blan. Malý „anděl“ se sice uzdraví, ale jeho život je ten tam. Na schodech do dvora sedí něco, co není ani dítětem ani dospělcem.

Toho „anděla“ v něm zabila lidská hloupost.

Může dětské divadlo fungovat jako „klasické“ dramatické divadlo (tj. jako přímý sled situací děje) nebo je nutný onen herní rámec, v němž je záměrně přiznané, že děti divadlo hrají (vyprávěcí prvky, komentáře, zcizení)? Ptám se vlastně na funkčnost epických a dramatických prostředků; který typ inscenační práce je podle Vás v dětském divadle funkčnější, vhodnější?

Ať již děláme divadlo jakoukoliv formou, vždycky se bude divák na naše představení dívat s tím vědomím, že to, co se odehrává na jevišti, není realita sama o sobě, ale jenom zpodobení reality, tedy něco, co se pokouší jazykem divadla stvořit obraz reality. Tímto způsobem můžeme nahlížet snad na všechna představení - lhostejno

VIDĚLI JSME V ÚTERÝ

Kdo se tady bojí

VIDĚLI JSME V ÚTERÝ

Sedm rodin od jezera Piplpopl

jakými prostředky pracují. Pochopitelně ti, co jsou na jevišti, nejsou tím, koho nebo co představují. Vědí, že hrají divadlo.

Rámec inscenace, kterým se dává najevo, že jde o divadlo, tak tento rámec spíše ruší možnou iluzivnost představení, než že by vytvářel úplně nové podmínky inscenace. Já osobně si nemyslím, že inscenace v dětském divadle bez rámcování musí nutně být nevhodná nebo pro děti špatná. Problém je myslím v něčem jiném.

To, čemu říkáme „klasické“ dramatické divadlo, je založeno na realisticko-psychologických motivacích jednání, jde v něm o vytvoření tzv. pravdivé a uvěřitelné jevištní postavy. Toto „klasické“ divadlo má v naší zemi i „klasický“ způsob naplňování a tím je Stanislavského herecká metoda (u nás metoda nejen nejrozšířenější, ale i zprofanovaná a způsobem podání zdeformovaná). Toto realisticko-psychologické divadlo má u nás nerozšířenější tradici. A přestože existuje a funguje k tomu typu divadla spousta alternativ, je to doposud asi nejsilnější inscenační proud (bráno od Národního divadla až k ochotníkům v Horní Dolní). V inscenacích tohoto divadla je největší důraz kladen na pravdivost a uvěřitelnost. Herec tohoto divadla musí své tělo ovládat jako nástroj. Musí mít osvojenou i vnitřní techniku. A v tom je to úskalí, pokud se dětské divadlo chce napájet z těchto výrazových zdrojů - dítě ještě citově nezralé nebo prodávající velké vývojové zvraty, není vybaveno ani připraveno takový typ inscenace naplňovat. (Vzpomeňme si, jak se to dělá ve filmu s dětskými herci: potřebujeme, aby dítě bylo v záběru smutné? Režisér vyprávěním nabudí v dítěti prožitek něčeho smutného a okamžitě se to natočí - dokud v dítěti ten pocit ještě neodezněl.)

Takže jestli je něco vhodné a dobré v dětském divadle, pak především zdivadelňovat předlohu jinak než prostřednictvím postav stvořených hereckým „prožíváním“. Rámcování inscenace jako hry „na divadlo“ je jedna z možných cest jak si pomoci při tom zdivadelňování, ale rozhodně to není cesta jediná a už vůbec ne cesta, která sama o sobě dává záruky, že to bude pro děti dobré.

Co by podle Vás měl konkrétně umět (vedle schopnosti vytvořit dobré představení) „navíc“ - tj. aby děti pro divadlo nadchnul, aby je motivoval pro práci na představení? V čem spočívá ono umění vedoucího? Co může být v jeho silách a co je spíše dílem rodinné výchovy?

Děti nepodceňovat ani nepřecenit. Respektovat je jako partnery, kteří jsou tím, kdo bude na jevišti činit výpověď. Vedoucí musí přes děti přijít na to, jak se ta či ona předloha má naplnit.

Respekt a pochopení by měl fungovat i mezi dětmi navzájem. Ten moment kolektivnosti práce považuji za velmi důležitý.

Pak samozřejmě vedoucí musí mít důvěru dětí. Dále zařídít to tak, aby práce na příští inscenaci byla prací, která děti naplňuje a je pro ně radostí. Protože radost je tvořivá.

Co je dílem rodinné výchovy opravdu neumím posoudit. Jinak si myslím, že obrovskou šancí má vedoucí v okamžiku, kdy se ve skupině dětí teprve utvářejí vztahy. Vztahy které nemohou přebírat ani rodinný model, a většinou ani obvyklé školní nebo mimoškolní vazby.

Poslední otázka vztáhnu k výběru témat. Vzpomenete si na některá témata, popř. žánry s nimi spjatá, které jsou opomíjená?

Tuto problematiku ani v nejmenším nemapuji a ani nemám v rukávu několik zaručených tipů na příběh, téma nebo postavu. Ale myslím si, že kdybych potřeboval vědět nějaký zaručený tip, tak že bych se ho dozvěděl od dětí.

Děkuji za rozhovor, Eva Brhelová

MLUVILO SE O...

... úterních představeních

Úterní diskuse byla poznamenána menším počtem diskutujících. Zato představení byla čtyři a diskutovalo se o nich v uvedeném pořadí.

Jinak je s tebou amen! - HOP-HOP, ZUŠ Ostrov

Slovo vedoucí

Skupina spolu pracuje třetím rokem, loni tu byli se „skřítky“. I když vedoucí tradičně jeden rok pracuje na inscenaci a druhý si se souborem hraje, děti ji tentokrát přemluvily. Vyšli od námětu - dětských strachů, a bylo jich hodně. Zúžením došli ke strachu z „velkých lidí“ - učitelů, kamarádů, strachu ze šikany. Vedoucí dětem formou převyprávění s otevřeným koncem nabídla dvě knížky, volba byla téměř jednomyslná. Po třech měsících hraní si s tématem, improvizací, objevování vnitřních hlasů atd. začínají zkoušet a přizývají starší studenty pro dospělé role.

J. Provazník doplnil, že I. Konývková je na DS podvacáté a v práci se souborem zkouší nejrůznější žánry.

Seminář

Pochválena byla odvaha pracovat s náročnými tématy, která jsou živá a aktuální. Pro soubor to ale bylo příliš velké sousto. Stěžejní je nerozhodnost v tématu - jde o šikanu, nevšímavost rodiny, vztah kamarádů, o pravdu a lež nebo o otce, ke kterému ukazuje závěr představení? Postava stále jen řvoucího otce je černobílá, temporytmus je rozvleklý mimo jiné zbytečnými přestavbami. Nejednotnost je ve stylizaci realistických rekvizit a náznakové scény. Řada replik byla nepřirozená, v hereckém projevu se objevovaly šarže. Problematické je i použití stínového divadla pro oddělení světa dospělých.

Témata vyčtená pro diskusi:

Téma - témata představení

Text - předloha, jazyk, černobílост

Nejednotnost výpravy

Herecký projev dětí

Etika, mravní poselství představení (doplněno lektorským sborem.)

Auditorium:

V inscenaci může jít o téma kumulujícího se průšvihů, který se dá vyřešit pouze překonáním strachu a jeho řešením s dospělými. Dalším tématem je porušení vztahu otec - syn. Podstatným motivům rozumíme, ale spíše si je domýšlíme, to podstatné se na jevišti neděje. Postava otce je v inscenaci prezentována jako zlá, ale v kontextu příběhu jde spíše o bezradného otce v situaci bez manželky, situace rodiny vlastně nehraje. Motiv toho, že zdrojem strachů jsou rodiče, kteří dětem nerozumí, není veden důsledně, například dostatečně nemotivuje hrdinu ke krádeži. Závěrečné udělení milosti, tj. zrušení napětí viny - trestu je problematické, protože pochází z úst otce, na kterého se předtím všechna vina (včetně šikany) přenesla. Nepotrestání evidentní šikany relativizuje zá-

kladní hodnoty, což vadilo i dětskému publiku. Problém zvolených prostředků vzhledem k dramaturgickému plánu vychází ze síly jednotlivých prostředků. Zatímco podstatná fakta jsou sdělována pouze verbálně, výrazná projekce diváka zavádí. Stínohra působí účinně poprvé při hádce za zavřenými dveřmi, při opakování přestává zajímat a její funkce je nalomena, když herci vystoupí mimo stínoherní plán. Problematický je závěrečný rozhovor v kombinaci živých herců a stínohry. F. Zborník vysvětluje, že stínohra je zde pokusem o scénické řešení (obejití) základní danosti - věkového rozdílu postav. Problém je, že velká témata se nedají zjednodušovat. Téma musí být nesenno dramatickou situací, jednáním dramatických postav na jevišti. Pro to, co dítě nedokáže uhrát, lze najít i funkční náhrady (vnitřní hlasy) ale dramatické situace nahradit nelze. A ty jsou zde špatně napsané a potřebují zpřesnit.

Inscenace je pokusem o psychologický příběh. Má za sebou páté představení a před sebou dvě třetiny cesty.

Kdo se tady bojí - Na poslední chvíli, ZUŠ Ostrov

Slovo vedoucí

Viděli jsme hrát dohromady dvě skupiny najednou s věkovým rozsahem od 4. do 7. ročníku. Každá skupina je schopna hrát představení samostatně, je to jejich první představení.

Seminář

Šlo o trochu umělé spojení tří příběhů, které jsou nesooudné. Některé situace, ale především obrazy jsou působivé - začátek, tma ve skřini, tunel. Problematický je temporytmus zvláště při manipulacemi s rukavicemi a při vstupu do hlediště. Představení je příjemné, ale forma převyšuje obsah.

Témata vyčtená pro diskusi:

Práce s pohybem

Převod textu do jevištní formy.

Auditorium:

Děti nepracovaly s pohybem jako s něčím, co znají. Pohyb není pravdivý, vnitřně motivovaný. Sevřenost se objevuje v očích i ve výrazu tváře, dolní polovina těla není zapojená. Nemají konkrétní představu, pouze zobrazují vnější formu. Například v roli tmy nehledají kam se ukryt, pouze předstírají hledací pohyby. V některých chvílích konkrétní představu měly a představení se rozzílilo.

Jiřina Lhotská dále upozornila, že tři části inscenace jsou propojeny motivem tmy. Ale tma nemůže fungovat jako téma celku. Tim by mohlo být např. ohrožení tmy. Ale inscenace je vystavěna zvenčí, uměle. Tak se například stane, že na konci epizody se zebrou vystupují děti mimo role, ačkoli od začátku jsou součástí kolektivní role tmy. S. Macková nastínila rozdíl mezi předváděním procesů - motivovaných dějů, kterým jako divák rozumím a zajímají mne (úvodní nástup tmy) a předváděním hotových obrazů, neživých ilustrací. F. Zborník zobecnil problém s odkazem na všechny dětské inscenace: Převod literárního textu do dramatického tvaru má dvě fáze: 1) fáze porozumění textu - hrou v roli a dalšími technikami

rozkrýt situace, témata... výsledkem může být určitý obraz. Ten je pro tuto fázi dostačující. 2) fáze tvorby divadelní metafory, budování mimoliterárních významů. Pouhá prezentace dosažených významů je zprávou, že skupina porozuměla textu, ale povinností k divákovi je fáze druhá.

Sedm rodin od jezera Píplpopl

- ZUŠ J.Štursy, Nové Město na Moravě

Slovo vedoucí

Vedoucí konstatovala, že soubor je na DS podruhé, podruhé s nonsensovou předlohou, podruhé dolehla na děti zodpovědnost národní přehlídky a dnes jí opravdu došlo, že při přípravě inscenace byla ošizená nějaká důležitá fáze.

Slovo F. Zborníka:

To jste nám vyrazila zbraně...

Seminář

Převod nonsensového textu do inscenačního tvaru má svá rizika. Scénické zpracování ubíjelo slova, dostalo se do polohy ilustrativní. Agrese, kterou unese text, je ve fyzické poloze příliš silná. Zástupné rekvizity byly příliš konkrétní nebo nevyužité (např. červené klubko jako třeseň). Uzavření příběhu je nejasné, divák se neorientuje v měnících se rolích. Temporytmus upadá sedminásobným opakováním, které nebylo povýšeno.

Témata vyčtená pro diskusi:

Jevištní realizace nonsensu

Co s ilustrací na jevišti?

Auditorium:

J. Hulák referoval, že v kraji bylo představení hravé, jiskřivé. Radost ze hry patrně suplovala nosný materiál, zakrývala kompoziční chyby. Nekvalitní mluva poškodila slovní hříčky, na kterých nonsens stojí. R. Marušák upozornil, že rozehrávaná rovina vztahů ve skupině je na předlohu naroubována uměle a nekoresponduje s ní. Problematické je, že nonsensový příběh se přenáší do reality, je tu pokus o paralelu mezi boji uvnitř skupin v příběhu Píplpoplovských zvířat a boje uvnitř skupiny aktérů. To ale nonsens zatěžuje. Nonsens je přísně logicky konstruován na počátečním nesmyslu, který je předložen k uvěření jako premisa. Logické rozvíjení nesmyslnost kumuluje, ale není to chaos. Zde je přítomen řád matematicky logický - číslovky (7, 49 mají) zásadní význam. Š.Filčík nastínil možný přístup k inscenování nonsensu prostřednictvím paralelního „příběhu“ v jedné pohybové - mimo text. Například v sedmerém opakování smrti nejde o to, co se stane, ale jak se to stane.

O hadích nožkách

- Temperka, ZUŠ Třinec

Slovo vedoucí

Jde o 3. ročník ZUŠ. První zabývání se textem proběhlo v 2. ročníku, po dalším hledání se inscenace proměnila do současné podoby a mění se pořad, díky čemuž je to stále baví. Cílem práce bylo učení se spoluhrě, vztažnosti mezi sebou a první zkušenost s příběhem, který má určitou linku.

Seminář

Představení se líbilo. Kvitováno bylo: Využití loutky hada, která byla pojednána s výtvarnou nadsázkou; celkové výtvarné pojetí, které bylo sjednocené ale ne uniformní; představení bylo jednoduché, celistvé, kompaktní, hravé.

Auditorium:

Každá postava má svou individualitu v rámci společné hry. Je zde citlivě zpracovaný temporytmus, kluci nejsou zbrklí a dokáží si počkat. Zvolené prostředky jsou adekvátní vybavenosti, věku a zájmu dětí. ačkoli jde o běžné prostředky, není to sentimentální, protože je zde přítomna nadsázka - viz ironizace houbiček. Děti vykazují velkou míru kázně a přitom jsou živé.

Díky tomu, jak se zacházelo s jednáním a vztahy, podařilo se na podorysu jednoduchého pohádky sdělit vážné téma neodvratného důsledku lidské nedohody.

LuH

POHLEDEM ...

Lud'ka Richtera

Na poslední chvíli, ZUŠ Ostrov: Kdo se tady bojí

Tři pohádky o tmě se liší tématem, hlavním hrdinou i jevištními prostředky.

V první je hlavní hrdinkou tma, jíž se není třeba bát, protože ona sama hledá, kam by se schovala. Provedení je založeno na kolektivním ztvárnění jednotlivých prostorů, o nichž je řeč - což je z celé inscenace snad nejpěknější.

V druhé, nepříliš zřetelně oddělené a obsahem poněkud nezbadatelné etudě o Venouškovi, jde co do obsahu i formy o hru se stíny.

Ani v třetí není tma hlavní hrdinkou. Tou je zebra (původně bílá), na níž se tma za časté ponocování „podepsala“ černými pruhy. A mění se i prostředky: hlavní sdělení nese výtvarný znak bílé plachty, na níž jsou připnuty černé pruhy, a citlivě herectví představitele zebry.

Jediným spojujícím motivem celku je tma. Ne však tématem celku. Ostatně témata nejsou příliš zřetelná ani v jednotlivých částech. Na druhé straně patrná je poučenost a řemeslná dovednost vedoucí, děti jsou příjemné, i když herectví je až trochu moc omezené na kolektivní souhru, jíž chybí větší individualizace, rozrůzněnost. Slovo etuda (či snad etudy), uvedené výše, nepadlo náhodou. O moc víc, než o příjemné nahlédnutí do práce vedeného mladého souboru, v tuto chvíli nejde.

Děláme na tom, ZUŠ J. Štursy Nové Město na Moravě:

Sedm rodin od jezera Piplpopl

S nonsensem bývá na divadle potíž. Inscenátoři se domnívají, že jejich úkolem je jeho nonsensevost zmnožit, vytvořit další na jevišti, a protože nonsense, jak známo, je nesmysl, je možné cokoli. Jenže nonsense není pustý nesmysl, nýbrž, jak praví Josef Hiršal (parafrázuji) smysl naruby, nesmysl nadaný jiným smyslem; jiný pohled na svět, pohled, v němž obvykle přestávají platit zákonitosti a logika životní reality a začínají platit zákonitosti a logika jazyka (přišel voják do zastavárny - zastavit stát!). Předat jevištně jeho význam můžeme jen tehdy, zahrajeme-li nesmyslné jako skutečné, čili realizujeme-li onu nesmyslnost krok za krokem tak, aby se sama vyjevila. Což ovšem může narazit na zmíněný fakt, že jazykový nonsense žije ze zákonů jazyka: proměna ve slově je snadná a nepostřehnutelná - holčička ztratila hlavu a šla ji hledat (přešli jsme na zákonitost jazyka). V divadelní názorné konkrétnosti bude vždy buď holčička, která ztratila hlavu (zmatená) nebo holčička, která ztratila hlavu (bezhlavá).

VIDĚLI JSME V ÚTERÝ

O hadích nožkách

Žel, Novoměstští se vydali spíše cestou první. Nad Learovy nonsensové příběhy staví další příběhy a další vrstvy a tím zatěžují a komplikují původní, už sám o sobě ne snadno srozumitelný význam významem dalším. Vytvářejí další rovinu prázdných se a bojících skupin a jednotlivců, vypravěčů a nových postav. Text a obraz se rozpojují, já nevím, zda sledovat jedno či druhé - a uniká mi obojí. Důsledkem je zmatek, který ve mně vzniká: často nevím kdo je kdo, oč mu jde a o co vůbec jde. Nesmysl se neozřejmil jako „nesmysl“.

Ale je to dobré: Dělalí na tom!

Temperka, ZUŠ Třinec:

O hadích nožkách

Pověst o tom, proč had nemá nohy a kde se vzaly hadovky smrduté, je prostinká. Utekly mu, když zjistily, že je lenivý a nechce se mu hnout z místa. On se pak horko těžko odplazil do úkrytu, zatímco z nožiček vyrostly v lese hadovky - pravda: smrduté.

Prostředky, jež používá soubor čtvrtáků, jsou stejně jednoduché. Had je třímetrová látková šlejška, jejímiž konci vládnu dva kluci a nožičky, to je pět děvčat, která se na konci promění v houbičky pomocí barevných paraprátek.

A pak už jen pár „malíčkovostí“:

Pro sdělení chytře využitý rozpor mezi aktivními, čilými, procházek chtivými děvčaty a klempířujícími, lenivými kluky.

Jednoduché, ale výstižné metafory (např. houbičky s deštníky).

Dobrá prostorová, temporytmická i dynamická stavba celku miniinscenace - až po výraznou divadelní tečku-pointu na konci.

Jednoduchá, ale přesná a jemná práce s loutkou hada.

Přesné citění vztahů a situací z nich vytvářených.

Plastická proměnlivá práce s tělem (třeba jen to jednoduché Pff! houbiček s vytrčením boku a odvratem hlavy).

A lidsky i herecky (přiměřeně úkolu, který potřebují splnit) vybavené děti, které od prvního okamžiku s plným soustředěním naváží kontakt s publikem a přenesou na něj svou energii i radost ze hry. O což v divadle jde už od starého Řeka: herec se „obtěžuje“ za diváka, vezme jeho trápení i radost na sebe a očistěného a nově nabitého jej vypustí do života.

Samozřejmě, že pomohli diváci. Ale tak to v divadle bývá. Když se nedaří, diváci vadnou, a o to víc se nedaří. Když diváci zareagují, herec to vycítí, rozsvítí se, a o to víc diváci reagují. Ale dobře postavená inscenace má pětadevadesátiprocentní naději, že dojde k tomu druhému.

Hop-Hop, ZUŠ Ostrov:

Jinak je s tebou amen!

Hop-Hop alias Irena Konývková má zásluhu o uvádění nových dramaturgických objevů. Nemýlím-li se, jako první uvedla na dětskou i Dětskou scénu Briana Jacquese (R.S.B.) i jiné kousky. Jsou to vesměs tituly přinášející aktuální témata ze života dětí, obvykle ozvláštěně specifickou poetikou, inscenované s velkorysým rozmachem k velkým plátnům. Ani adaptace novely Horsta Bosetzkyho není výjimkou: filmová projekce koní na pozadí, výrazný hudební doprovod, využití stínohry, chórů...

To je dobře. Irena Konývková reprezentuje divadelní směr našeho dětského divadla. Zdá se mi však, že tentokrát si vzala příliš velké sousto.

Především herecky. Vytvoření situací vyžaduje přesvědčivé herectví - v každém žánru trochu jiné, v civilní poloze jsou však nároky na hodnověrnost snad největší. Zdá se, že v tak rozsáhlé a navíc

pokračování na str. 90

POVÍDALI JSME SI...

... v dětském diskusním klubu

Kdo se tady bojí

Pozn. - Toto představení z dnes hrajících souborů nikdo neviděl, viděli ho pouze (jen někteří) na regionu.

Příběh - Hlavní postavou je tma; 1) Jak tma hledala domov - skříň, tunel. Přešel jí vlak, byla placatá a rozdělila se na mnoho malých tmiček. Každá šla jinam. 2) Bludička mnohoruká 3) Jak zebra dostala černé pruhy; Končilo to tak, že se tma polepšila.

Téma - Nemáme se bát tmy, ona sama neví, kde se má schovat. Je to vlastně strach.

Prostředky - Černé rukavice a oblečení; bílé plátno; pruhy; žebřík; kostky; peřina; polštář; baterky; používali sami sebe na skříň, tunel, bludičku mnohorukou;

Pochválili - Rukavice - znamenaly strašidlo, když nebyly, nebyla tma; zebra - jak byla pruhovaná (bylo to překvapení), jak žvejkala; spolupráce na tunelu - jak vypadal, reakce na vlak (vlak byl vidět); spolupráce s diváky

Čemu nerozuměli, nefungovalo - Nebyly jasné předěly, co končí a co začíná; v tunelu bylo nedorozumění

Šedm rodin od jezera Piplpopl

Příběh - Mládta (papoušci, čápi, husy, sovy, morčata, kočky, ryby) si měla dávat pozor na věci, před kterými je varovali rodiče.

Téma - Vraždy zvířat. Utvářeli příběh z hry, aby se jim něco stalo.

Prostředky - klubičko vlny; míč - žába; polštář - švestkoknedlobecha; těla také hrála; strom, hráli s předmětem, dělali kvěťák nebo zelí; zpívali - hudba

Pochválili - zajímavý text; začátek sedmi papoušků; měli rozdělené postavy; řešení stromu; použití těla

Čemu nerozuměli, nefungovalo - Proč je zabíjeli? Proč z toho měli radost? Kdo byli ti, co dělali naschvaly? Úloha vypravěče se mění ve škodolibou osobu? Trošku zmatené a nepřehledné (rodiny). Došlo mi až později, že jsou to jen čápi. Zbytečné bylo popisování (pohybem) situací, které se již řecky.

O hadích nožkách

Příběh - Had byl líný a chtěl se jenom povalovat, kdežto jeho nohy měly velké ambice. Nohy se tedy rozhodly, hada opustit, protože měly dost jeho lenošeni a chtěli poznat svět a známé. Had se odplazil, je mu líto, že nohy zneužíval, ale nohy se nevrátí a kašlou na něj. Z noh se stávají houby Hadovky. Od té doby je had bez noh.

Téma - Proč had nemá nohy; Lenost se nevyplácí. Neudělaly kompromis, každý si šel po svém. Nohy byly rády, had litoval. Napůl happyend, napůl smutné, jako ze života. Houby byly na místě, stejně nechodily.

Prostředky - Málo rekvizit; had; deštníky; Dokázali perfektně soustředit pozornost na sebe, aby had nenudil, a používali ho, když to bylo opravdu směšné.

Pochválili - Bylo to autentické, jednoduché, vtipné, přirozené a z vlastní zkušenosti; vztah mezi klukama a holkama, jsou tam konflikty, vyhrály se tím, že nohy odešli, aby had věděl, jak jsou pro něj důležité.

Čemu nerozuměli, nefungovalo - nízká hlasitost (dopoledne), občas nenápadité

Jinak je s tebou amen!

Příběh - Ture ukradl knihu, aby měl na koně. Brigádník na to přišel a vydíral. To se opakovalo. Tur se zhroutil a pak onemocněl. Sestra z výčitek svědomí (vzala video) mu dala peníze na koně. Hledali video v bazarech. Jízda na koni. Montér je školník. Otec přišel na písemky, zavolal vyděrače a sestra vše objasnila. Tatínek se snažil polepšit. Některé detaily jsme si nepamatovali, asi nebyly čitelné.

Téma - Nemístná a neúměrná přísnost může být ještě závažnějším přestupkem. Poučení - nelhat a nekrást

Prostředky - Promítání; živá hudba; dveře a paraván; rekvizity; stínohra; osvětlení; raket; nepotřebné věci - přestavby trvaly dlouho

Pochválili - Herectví; živá hudba; napětí; svědomí; stínohra jako zdůraznění emoci; promítání; u počítače jenom část počítače; do stínohry se mohlo hledět

Čemu nerozuměli, nefungovalo - Nepotřebovala jsem obraz (promítání) k pochopení lásky ke koním; nebylo jasné prostředí - měli moc rekvizit (scény); dlouhé přestavby; malá hlasitost; nepřehledný začátek; konec - náhlé a jednoduché vysvětlení polepšení VS složitý děj a zápletka; místy nejasné svědomí (diskety); nevyrovnané herecké výkony; docela se jim to povedlo, ale bylo to přepřáclivé; hrozně se mi to líbilo, ale konec mi připadal hodně přehnaný

Jana, Tomáš, Miloš, Střeček

VIDĚLI JSME V ÚTERÝ Jinak je s tebou ámen

pokračování ze str. 89

složitě strukturované inscenaci a de facto v poloze civilního herectví je to nad síly devítiletých dětí. Dá se to říci i jinak: pro takto velké a takto vybavené děti se nenašel vhodný klíč, rozsah a struktura, v nichž by mohly příběh hodnověrně odehrát.

Také dramaturgicky je o čem přemýšlet. Přemíra slov (např. předlouhé kázání profesora ve stínohře) vede k tomu, že vše, co má být emotivní, je pramálo sdělováno akcí, výrazem gest, mimiky či hlasu. Děj je zejména zpočátku rozvíjen poněkud nepřehledně (kdo je kdo, oč mu jde), je nastoleno několik silných motivů, které si konkurují (ukradené video, krádež knihy, podvod s písemkami) a těžko přijatelný je především závěr. Dcera odnesla z domova videorekordér a nepříznala to ani když loupež vyšetřovala policie, hlavní hrdina Ture, aby měl na hodiny jezdeckví, ukradne v obchodě knihu a pak krade z otcova počítače písemky, aby jimi mohl uplácat vyděrače Roberta, jemuž se nakonec pokusí ukrást kompromitující kazetu - ale za všechno může necitlivý otec - profesor Rux; Ture je z rozhrěšení vypuštěn, to, co udělal se nijak nereflektuje a grázl Robert je vlastně také jen nevinný sociální případ a oběť profesorovy neochoty komunikovat s ním - jejich morální problémy se neřeší ani náznakem.

Otázka také je, jakou funkci tu má chór - koho či co zastupuje. Okolí, jež Tureho komentuje? Jeho vnitřní hlasy? Svědomí? To, co by řekl nahlas, když by šlo? Noční můry v horečném snu? Nebo holčičí a klučičí pohled na život?

Irena Konývková se souborem odvedla, jak je jejím zvykem, obrovský kus práce. Jistě se zúročí za rok, za dva, za tři. Ale v tuto chvíli je ambice vyšší, než možnosti souboru.

Luděk Richter

Vrátili jsme se do... ...semináře C

Zvědavost nás přiměla vrátit se ještě jednou do semináře „Co dovedou loutky“. Samotné účastnice semináře nás v minulém čísle nechaly nahlédnout do jeho obsahu jen letmo, proto jsme včera navštívili útroby trutnovského Městského úřadu a byli svědky...

...toho, jak účastníci semináře v čele s lektorem usilovně hledají ten správný zvuk k animaci loutky ptáka. „To by chtělo takový nějaký zvuk, jako když se roztrhnou trenky!“ Poslední třetina úterního semináře byla věnovaná propracovávání etud či situací, v nichž hrají herci i loutky. Loutkovodičky, hudebně-zvuková sekce i lektor sám krok po kroku zkoušejí synchronizaci pohybu se zvukem, jak ho rytmizovat, fázovat a dynamizovat. V praxi se prověřují různé varianty, jejich funkčnost a možnosti. Čas kvapí. „Kdybyste takhle vydrželi ještě měsíc a půl, tak uvidíte, jak to vykvetete...“ Těžký údel loutkáře potvrzují zmitající se končetiny seminaristů, snažících se uvolnit (svě vlastní) zdřevěnělé údy. Během práce lektor objasňuje některé principy práce s loutkou, snaží se probudit cit pro rytmus akce v loutkovém divadle.

Dozvídáme se, že principy loutkové hry si účastníci semináře zkusili nejdříve sami na sobě, převáděli je do herecké akce a po této zkušenosti teprve oživovali loutku. Loutky s nimiž se pracuje, jsou z Draku. Jiné si přivezli sami seminaristé. Loutky, hudební nástroje a jiné předměty se staly východiskem pro tvorbu příběhů a situací, přičemž lektor vycházel především z impulsů a nápadů skupiny (samotná práce na situacích začala teprve včera).

Některé z loutek možná uvidíme v krátké závěrečné prezentaci etud ve středu večer. Tato prezentace má být údajně propojena se seminářem E. Zámečnickové. Můžeme se těšit!

PS: „Čím jsou vlasy delší, tím jsou pomalejší.“

PPS: Jak se řekne slovensky loutkovodič?

EB

HRÁLI JSME SI S...

Honzou Staňkem a dětmi ze souborů

Po vzájemném seznámení ve hře na upíra, při které jsme se dozvěděli kromě jmen účastníků dílny také o nejzajímavějších místech z jejich bydliště (např. zámek, kostel, medvědi, hřbitov), se šlo do ulic... poznávat město trochu neobvyklým způsobem. Každý měl právo na volbu své chůze i tempa, střídavě se vždy chvíli podle někoho šlo, napodoboval se jeho styl i rychlost. První netradiční věcí bylo časté zavírání očí a při něm plnění rádooby jednoduchých úkolů. Vytvořit kroužek, postavit se do čtverce, trojúhelníku nebo se seřadit podle velikosti zní jednoduše, ale zkuste si to poslepu! A konečně když jsme oči otevřeli, využili jsme je k seřazení se do řady podle jejich barvy.

Rozdělení do dvojic, vyfasovali jsme průklepový papír a barevnou křídou. Čekala na nás frotáž. Dle Honzovy ukázky, kdy papírem překryl minci a začmáral ji, jsme se vydali směr náměstí a hledali všechny možné i nemožné použitelné předměty. Nejčastěji se na tenkém papíře objevoval odpadkový koš, chodník, omítka, kanál, telefonní tlačítka z budky, vzorky různých pneumatik, nápisy z reklamy, hydrantu, blesk z elektrické skříně, kus sochy, suk z lavičky, zámek u dveří. Z těchto výtvorů jsme si stavěli svá města. A šlo se dál, znovu však poslepu. Vznikly nové dvojice, z které byl vždy jeden „slepec“ a druhý „vodič“. Úzkou uličkou se z rušné části města vešlo poslepu do uzavřeného dvora s dětským hřištěm, kde panoval poměrně klid, a i když se občas ozvaly nějaké zvuky, vůbec nevadily, zapojily se prostě a zkrátka do hry... Honza nás seznámil s „nevidomým“ pohledem na svět: „Když máš zavřené oči, vnitřně se zklidníš a najedeš na jinou rovinu vnímání“. Ano, všichni po zavření očí začali mnohem silněji vnímat zvuky kolem sebe. Nejprve se zaměřili na svůj vlastní dech, pak své okolí, na někoho druhého v těsné blízkosti. Pak své vnímání rozšířili na celý dvůr a nakonec na celé město a na zvuky, které doléhaly z dálky. Zvuky, které pochytili, sepsali ve svých dvojicích a měli za úkol vymyslet z nich příběh... a jaké vlastně zvuky slyšeli bez zraku? Auta, šustění listů ve větru, ptáky, hru na piáno, vrtačku, zvon, vlak, kýchání, kroky, včelu, pošťačku. A jak se pozná poslepu pošťačka? „Když někdo jde a táhne vozík, je to jasně pošťačka.“ Příkladám ukázky příběhů, které vznikaly na základě zvuků slyšených se zavřeným okem, otevřeným oknem a zavírám dveře za Honzovou dílnou pro děti ze souborů.

Dnes hodně vál vítr. Listí šelestilo. Ptáci velmi krásně zpívali. Konečně dorazili moji kamarádi a vyšli jsme na procházku. Šli jsme někam do přírody a hodně jsme se bavili. Nebyly slyšet žádné nepříjemné zvuky automobilů a bylo krásné příjemné odpoledne. Ten den rychle uběhl a museli jsme se vrátit domů. Na rozloučenou mi kluci řekli, že ve městě není tak krásně ticho jako tady, a že by se hrozně moc rádi vrátili a vyšli by jsme zase.

V parku zpívali ptáčci, ale nebyli slyšet, protože tam bylo plno aut. Ochránci přírody zjistili, že to není dobré pro okolí ani pro zvířata. A proto prezident Václav Klaus řekl: „z aut vyndejte motory!“ Všichni lidé protestovali a proto prezidenta zabili.

Zavřené oči přivádí stísněné pocity, proto možná vznikaly většinou horrory a detektivky.

JasKa

HRÁLI JSME SI S...

Vojtou Maděryčem a dětmi ze souborů

Příroda a člověk

S Vojtou se jde na procházku městem, cestou vypráví o spojení člověka s přírodou. Příběhy o tom, jaký vliv má člověk na změnu krajiny a postavení města. Jak využívá přírodu, její energii a zároveň ji přetváří a bohužel v některých případech likviduje, znečišťuje. Svým povídáním nám pomohl zaměřit se na čistou sílu přírody, ukázkou se v tomto případě stal kámen z řeky Úpy. V proudu řeky se skrývá obrovská energie, kterou člověk využívá. Další pomůcka se objevila v kůře stromu. Strom totiž vyrostl z malého semínka, které na tento výkon muselo mít moře čisté energie. Jako třetí přišla železná skoba. Železo dostává člověk z přírody, probíhá již zde určitý technologický postup, člověk kus přírody obrábí. Procházku se došlo až k textilnímu průmyslu a jeho dopadu na čistou vodu. Hledaly se důkazy právě vlivu člověka na přírodu (textilka Upavan Trutnov). V druhé části dílny se přešlo do tělocvičny, kde se začalo pracovat s vlastní energií...

Myslíte na své těžiště a svou osu. Nejdříve se tělem opíráte o zed', úplně celou svou vahou, můžete si to dovolit, protože stěna poskytuje absolutní oporu. Můžete věřit stěně, ale ona se o vás opřít nemůže. A tak od zdi přejdete do dvojic, najdete si svého partnera a zkusíte se o něj opřít podobně jako o stěnu, ale tady už není možné se jen tak nekontrolovatelně vrhnout do zdi. Přijdete si na zákon, že opírat se lze jen takovou silou, kterou partner udrží. Vyzkoušíte si schopnost partnera „být vám oporou“. Důležité je umožnit partnerovi chvíli, v které se stihne stát opěrným bodem. Dobré je si energii hlídat a předávat pozvolna, postupně a odebírat také tak. Zkusíte si opřít se všemi možnými částmi těla např. bokem, ramenem, nohou či hlavou. Také zády se můžete opírat navzájem a zda jste se spojili důsledně, poznáte při společném zvedání a klesání zpět do dřepu, vyzvedne vás totiž sama vaše energie. „Třeba vám to nepůjde, ale zkoušejte to hledat. Když budete hledat, třeba se to objeví a nakonec povede“.

Dále dostanete dvě bambusové tyče do dvojice, stoupnete si proti sobě a jen dlaněmi držíte bambusové tyče mezi sebou. Pomalu si skrze ně předáváte energii, vnímáte partnera a různě se pohybujete, aniž byste tyče upustili. Po chvíli se vám tyče odeberou, ale vy děláte „jako by nic“ a pokračujete v předávání energie s tyčemi imaginárními. Vztah není vidět fyzicky, ale mezi konkrétními dvojicemi probíhá. Přecházíte do další fáze, v které zmizí i váš partner skutečný a vy si povídáte s vymyšleným. Ptáte se ho dlaněmi na vše možné a zároveň mu dlaněmi říkáte vše od tajemství až po věci od srdce. Zkoušíte si říkat tělem všechno možné, nejdůležitější je právě ta představa samotná. Na závěr přijde Vojta s obrovským kusem látky, který sám o sobě žádnou energii nemá, ale vy jste schopni ji do plátna předat. A tak zažíváte přenos energie do látky, která se pozvolna proměňuje od malého potůčku, silné řeky až po klidné jezero, které svoji energii drží pevně na hladině, posílá si sílu skrze plátěnou vodu.

JasKa

PŘEDSTAVUJEME...

... lektorský sbor celostátní přehlídky dětských souborů

Luděk Richter

Loutkář, dramaturg, režisér a divadelní teoretik, zde lektor semináře *D - Aby bylo co hrát, aneb Kurz dramaturgie svépomocí. Duše i tělo divadla Kejkliř. Majitel několika pletených svetrů a plnovousu. Zná neuvěřitelné množství odborných výrazů, mluví dobře anglicky a dokonce i finsky. Na tajné lekce finštiny k němu dochází např. Alenka a Lenka. Jeho knížku 50 loutkářských Chrudimí má v knihovně každý loutkář.*

Emu Zámečnicková

Učitelka LDO ZUŠ Na Sřezině Hradec Králové a Konzervatoře Pardubice, zde lektorka dílny *A - Přednes z perspektivy recitátora, porotce a pedagoga. Vychovává už celou řadu profesionálních umělců - Janu Vyšohlíďovou, Petru Zámečnickovou, Matěje Kužela, Ondřeje Nováka, Milana Tomáše a další. Je šťastnou majitelkou několika čerstvých štěňátek a hledá pro ně hodně pány.*

Jiří Vyšohlíd

Herec, muzikant a režisér, zde lektor dílny *C - Co dovedou loutky. Velmi skromný muž, který se jen nerad fotografuje. Někdejší žák Hany Budinské, zatímco dcera Jana je začkou Emy Zámečnickové. Jeho jméno je spojeno s nejslavnější érou divadla Drak, je spojen s hudební složkou inscenací *Prodaná nevěsta, Strakonický dudák, Naladte si vidličku. Ve volném čase, který vůbec nemá, opravuje svůj malý domek.**

DĚLO SE V... semináři B

Africký tanec GAZE - buď sám sebou

V úvodní lekci nám Frank naznačil, jaký význam má folklór pro práci pedagoga na Tender Talents Magnet School v Kampale. Ve škole, kde Frank působí, se kromě klasických předmětů vyučuje hudba, tanec i drama. Bránu dramatické výchovy mají patrně dost pootvěřenou, neboť se počítá s tím, že budoucí lékaři a inženýři se bez základů získaných v estetických předmětech neobejdou. V Ugandě žije v současné době 52 etnických skupin. Žáci tedy pocházejí z mnoha různých etnik. Jako naše děti i oni jsou pod vlivem rychle probíhající změny a v oblasti kultury podléhají vlivu amerikanizace. Nebezpečí odumírání nebo dokonce zániku tradic hrozí i ve spojení s tím, že mnoho obyvatel je negramotných. Specifičnost ugandského divadla je nyní m.j. i v tom, že plní zástupnou komunikativní funkci: prostřednictvím hraného představení se obyvatelé seznamují s potřebnými informacemi z veřejného života.

V první třetině

Lektor je zkušený pedagog. Pro 21 seminaristů různého věku a zkušeností (gymnazistka, studentky pedagogické školy, posluchači DAMU, zkušené učitelky a vedoucí souborů, absolventky mnoha kurzů) nastolil mírnější tempo tak, aby se nikdo nových rytmů a i způsobů pohybu nezalekl. Nestalo se.

Víte, proč Afričané vydrží zpívat a tančit po dlouhou dobu, bez přestávky? Jejich taneční pohyb je uvolněný, páteř se vlní nejen do náznaku předklonu, ale i šroubovitě do stran, poskoky jsou tlumeny

v kolenu a našlapování na plná chodidla je měkké, tiché. Rytmus, ten který jsme poznali dosud, není agresivní, zvuky vytvářené nástroji z přírodních materiálů jsou příjemné.

Pohybová a rytmická cvičení nám lektor zpočátku uděloval pouze jako relaxační bombónky. Naše touha po poznání tradičních afrických tanců se včerejší lekcí bohatě naplnila zcela dle přísloví: Kdo chce kam, pomozme mu tam. Další podstatnou část naší činnosti tvoří práce s folklórními texty. „Vycházíme z tradičních ugandských příběhů, ve kterých hledáme hodnoty důležité pro soužití lidí. Potom se snažíme najít situace ze současného života, na nichž lze platnost těchto hodnot ozřejmit, a to diferencovaně podle věku diváků od nejmenších.“ (seminaristka Tereška) Texty skýtají nám, Čechům - překvapení. Tam, kde očekáváme přehytračení či pomstu, mají Afričané usmíření (Příběh o hadu a žábě), odsouze-

níhodný skutek je vylíčen syrově, stroze. (Les).

Jak se cítí seminaristé?

Je nám chladno na podlaze, dobře v semináři. Velkou měrou k tomu přispívá tlumočnice Petra Kunčíková, která si zvolila pro nás, a doufáme i pro sebe, příjemnou roli překládající seminaristky.

S povděkem jsme přijali konstatování, že folklór sice tvoří kořeny národní kultury, ale není neměnný. Jako přirozená součást života podléhá vývoji a změnám tak, jak se vyvíjí a mění život. Tento pohled na folklór umožňuje využívání a spojování folklórních prvků různých etnik. Živý přístup k folklóru posiluje kontinuitu s budoucností. Z úst afrického lektora potěší i v českých luzích i hájích.

Na redakční práci a štíci přikázání sepsaly Jana Křenková, Lenka Korblová, Lucka Pattermanová a Terka Hirtová

NA KUS ŘEČI U...

... lektorů dílen pro děti ze souborů

Honza Staněk

Kde jsi doma?

Tam, kde spím druhou noc.

Kdybys byl rytířem, jaké osobní heslo by sis dal na štít?

Miluj, koho si vážíš.

V čem je tvoje síla?

Ve všestrannosti.

V čem je tvoje slabost?

Ve všestrannosti.

Co se ti na městě Trutnově líbí?

Pestrost.

Vojta Maděryč

Kde jsi doma?

Včera jsem v hospodě řekl, že jdeme domů a miřili jsme na Úsvit.

Kdybys byl rytířem, jaké osobní heslo by sis dal na štít?

Vydržím vše!

V čem je tvoje síla?

V nevědomosti.

V čem je tvoje slabost?

V nadšení pro blbé nápady.

Co si ti na městě Trutnově líbí?

Stará omšelá zákoutí.

VIDĚLI JSME V ÚTERÝ

Malí princové

MÁME HOSTY

Libuše Nováková

Dlouholetá učitelka LDO v Týništi nad Orlicí (jejímž žákem byl mj. i loňský a předloňský redaktor Deníku Dětské scény a učitele ZŠ a ZUŠ Zdeněk Dlabola) a dobrá duše porot kaplických a prachatických národních přehlídek dětského divadla. Je vždy a za všech okolností elegantní. I jako porotkyně kolem sebe šířila (a dodnes šíří) pohodu a dobrou náladu. Od té doby, co odešla do důchodu, je vášnivou cestovatelkou, ale nezapomíná ani na dětské divadlo a dětský přednes, takže se s ní můžeme potkat každoročně aspoň na pár dnů i v Trutnově.

Jiří Oudes

Původně učitel a řídící obecné školy v šumavské vesničce Těšov, později učitel v Plzni, kde nejdříve působil na LDO a pak učil dramatickou výchovu dětí sluchově postižených. Spolu s Hanou Budínskou a Miladou Mašatovou má rozhodující podíl na tom, že dětské loutkové divadlo mělo podstatný vliv na podobu moderní dramatické výchovy. Jeho soubory vystupovaly už v 60. letech na Loukářské Chrudimi, na přehlídkách dětského divadla v Kaplici a v Prachaticích, kde kromě toho vedl řadu seminářů o práci s předmětem a loutkou. Jako vášnivý včelař má zaručený recept na to, jak se i po náročné noci (např. na národní přehlídce) probudit zcela fit a plný energie.

Jana Vobrubová

Od počátku 70. let do 90. let Jana Vobrubová pracovala na národních přehlídkách jako lektorka seminářů i jako porotce. Podílela se na vzniku prvních osnov pro LDO v LŠU (dnes ZUŠ). Nepočítaně let žije v Liberci, od 60. let učila v LDO v Jablonci nad Nisou. Věnovala se i tvůrčímu psaní. Její publikace Dramatická hra jako prostředek socializace dítěte z roku 1974 je dodnes svého druhu nepřekonaná. Má slabost pro myši a všechny tvory, které se myším jen trochu podobají. A když byste ji chtěli udělat radost, věnujte jí nějakou zvláštní tužku. Její sbírka tužek je určitě největší, které jsou přinejmenším ve střední Evropě k vidění.

Inspirační zdroj pro představení O Viktorce

Božena Němcová: *Babička* (úryvek ze VI. kapitoly) SNKLHU, Praha 1955

„Jsem hotov, tedy poslouchejte!“ To řka pustil myslivec první obláček dýmu vzhůru ke stropu, položil nohy křížem, podepřel se pohodlně o židli a začal vypravovat o Viktorce.

„Viktorka je sedláckova dcera ze Žernova. Rodiče její jsou už dávno pochováni, ale bratr a sestra žijou podnes. Před patnácti lety byla Viktorka děvče jako malina; daleko široko nebylo jí rovně. Svižná jako srna, pracovitá jako včelka, nikdo nemohl by si být lepší ženy přát. Takové děvče, a když má ještě podíl na statku k očekávání, nezůstane pod pokličkou, to se samo sebou rozumí. Také o Viktorce šla pověst po celém okolí a námluvníci podávali si dvéře. Tatíčkovi a matce by se mnohý byl líbil, nejednen byl hospodář zámožný, a dcera by byla příšla, jak se říká, do plného, ale ona tomu nechtěla rozumět; jen ten měl u ní dobré oko, kdo nejpěkněji tancoval, a to jen při muzice.

Někdy to přece vrtalo tátovi mozem, že dcera ženichy jen tak ledabylo odbývá, spustil na ni zhurta, aby se pro jednoho rozhodla, sice že jí sám ženicha vybere a přinutí, aby si ho vzala. Děvče ale pustilo se do pláče, prosila, aby ji z domu nevyháněli, že nemá zmeškáno, že jí teprv dvacet let, že neužila světa a bůh že ví, komu se dostane a jak se jí povede. Tatík měl děvče velmi rád, a když slyšel takovou lamentaci, bylo mu jí líto, a vida její krásnou tvářičku myslil si: „Na tebe je dost času, ty ženichů ještě dost najdeš.“ Lidé si to ale všecko jinak vykládali; povídali si, že je Viktorka hrdá, že čeká, až pro ni přijedou v kočáře, prorokovali, že pýcha předchází pád, kdo dlouho vybírá, že přebere, a podobné pranostiky.

Toho času leželi ve vsi myslivci; jeden z nich začal chodit za Viktorou. Šla-li do kostela, šel za ní, v kostele stál zajisté nedaleko ní, a místo co měl koukat na oltář koukal na ni. Šla-li na trávu, zajisté se vyskytnul nablízku, zkrátka ať šla kam šla, všude ji následoval jako stín. Lidé si povídali o něm, že nemá dobrý rozum, a Viktorka když vešla mezi kamarádky a stala se zmínka o něm, říkala: „Co ten voják za mnou chodí? Ani nemluví, jako ten morous. Já se ho bojím. Když ho nablízku cítím, jako by po mně lezlo, a z těch očí jde mi hlava kolem.“

Ty oči, ty oči, každý říkal, že ty na nic dobrého neukazují; v noci mu prý i svítily, a ty černé obočí, které nad nimi jako havraní křídla roztaženy byly a uprostřed se stýkaly, ty byly patrným znamením, že jsou to oči uhrančivé. Někteří ho litovali říkouce: „Můj bože, kdopak může za takovou chybu, když se s ní narodil. A takové oči mají moc jen na některé lidi, každému se není před nimi co bát.“ Nicméně sousedky, kdykoliv jim na děti pohlídli, lekly se a honem běžely přetřít je bílým šatem, a kdykoliv které dítě ve vesnici zastonalo, už říkaly: „Že je uřknul černý myslivec.“ Konečně uvykli lidé na tu pošmournou tvář a mezi děvčaty ozývaly se i hlasy, že by nebyla ošklivá, kdyby přívětivější byla. Všeobecné jejich mínění ale bylo to: „Co s takovým podivínem. Bůhví kdo a odkud je; snad ani to není člověk; skoro aby udělal před ním kříž a řekl: Pánbůh s námi a zlý pryč! Vždyť netančí, nemluví, nezpívá; nechme ho!“ I nechaly ho. Ale což to bylo všecko platno! Jim bylo lehké říci: nechme ho, když za nimi nechodil; ale Viktorka s ním měla peklo.

Už ji mrzelo vycházet, kam právě nemusela, jen aby na chvíli těch očí se zprostila, které jí všady pronásledovaly. Už ji přestala muzika těšit, protože vždy z některého kouta v sednici pošmurný obličej na ni se díval; už nechodila tak ráda na přástvy, neboť věděla jistě, jestli nesedí ve světnici, že stojí venku u okna černý myslivec, a děvčeti vážil hlas v hrdle a nit se jí trhala. Trápilo ji to. Každý pozoroval změnu na ní, ale nikdo si nepomyslel, že by myslivec snad tím vinen byl; považovali ho za blázna a myslilo se, že ho nechává Viktorka za sebou chodit, protože si právě jiné pomoci neví. Jednou ale povídala Viktorka kamarádkám: „To mi věřte, děvčata, kdyby teď právě ženich pro mne přišel, ať by si byl chudý nebo bohatý, pěkný nebo ošklivý, hned bych si ho vzala, jen kdyby byl přespolní.“

„Co ti to vlezlo do hlavy? Máš snad doma zlou vůli, že ses tak zbrkla a že by se ti už ani u nás nelíbilo?“ ozvaly se děvčata.

„Nemyslete si to o mně. Ale já tu nemohu vydržet, dokud tu bude ten černý voják. Vy si to nemůžete ani pomyslet, jak mne ten člověk dotěravý trápí a zlobí. Už se ani s pokojem vyspat ani pomodlit nemohu, všude mne ty oči pronásledují,“ žalovala s pláčem Viktorka děvčatům.

„Ale božinku, pročpak mu to nezakážeš, ať za tebou nechodí? Proč mu neřekneš, že ho nemůžeš vystát, že je ti sůl v očích?“ radily jí holky.

„Copak jsem to neudělala? S ním jsem nemluvila; jakpak naň promluvit, když jde za mnou jako stín. Ale vzkázala jsem mu to po jeho kamarádu.“

„No, a neposlechl?“ ptaly se děvčata.

redakčně kráceno

Dnes hrají...

Koukej!, ZUŠ Klecany

Jak již zmiňuje úvodník dnešního čísla, původním tématem dne byla scénografie. Proto taky soubor Koukej! z Klecan, se kterým jsem se setkala s předstihem (v neděli), níže hovoří o scéně a kostýmech svého představení a v krátkých asociálních textech přemýšlí nad významy různých barev. Dnešní číslo deníku se však - po nutných změnách redakčních plánů - zaměřilo širěji na otázku divadelní. Soubory z Uherského Hradiště a z Hradce Králové se vám tedy představují z poněkud jiného - doufám však, že o nic méně zajímavého - úhlu pohledu. Ptala jsem se jich na schopnosti vedoucího dětského divadelního souboru, na vznik jejich inscenace - a na jejich vlastní možné režisérské plány a představy.

Ahoj holky, prozradíte mi, odkud jste a jak dlouho soubor funguje?

■ My jsme sice z Odoleny Vody, ale všude vystupujeme za Klecany, protože u nás je jenom pobočka. Fungujeme teď už jako Koukej! přibližně třetím rokem. Dřív jsme měly takové malé inscenace, vánoční a na Den Matek. Na soutěže jezdíme třetím rokem, v tomhle složení hrajeme první rok, soubor se každý rok obměňuje.

Jak vznikalo představení Válka s mloky? Od prvního nápadu...

■ Nej dřív jsme vůbec nevěděly, co bychom měly hrát. Nej dřív jsme měly takový projekt s Golem a ten projekt skončil tím, že lidi Golema přestali mít pod kontrolou a začali ničit. A pak se nás naše vedoucí zeptala, jestli by nás to téma zajímalo a jestli bychom třeba chtěly dělat tu válku.

■ No a pak jsme se ještě rozhodovaly mezi tím Čapkem a Kohoutem.

■ Nej dřív jsme dělaly improvizace. Rozděly jsme se na tři skupiny - rádio, noviny a televizi a dostaly jsme k tomu nějaké informace o těch mlocích a měli jsme je zpracovat do zpráv, článků atd. Pak jsme začaly improvizovat scénu s kapitánem a taky jsme dělaly různé scénky na text od Čapka - setkání lidí s mlokama a podobně.

■ Improvizovaly jsme i na ukázky z Kohouta a začaly vymýšlet scénky, jak se lidi seznamují s mlokama.

■ A ještě jsme musely vymýšlet ty chóry, jaký uděláme rytmus a tak.

■ A Honza, Ivanin kamarád, nám dělal hudbu.

■ Potom jsme vždycky vybraly to nejlepší, co se tam hodilo. Třeba těch setkání s mlokama bylo víc, tak jsme to vybraly tak, aby to nebylo všechno stejné.

■ Pak to Ivana napsala do scénáře, to co jsme vybraly, a pak jsme dostávaly ten scénář po částech. Tu poslední část - k ní jsme nej dřív dělaly pár improvizací - jsme už dostaly rovnou, protože už bylo málo času. Pak už jsme to dělaly podle scénáře.

■ Potom jsme dělaly hlasování - napsaly jsme si anonymně, kdo si myslíme, že se na jakou roli hodí a podle toho jsme vybíraly.

■ A pak už bylo málo času, bylo soustředění, dopilovávaly jsme to.

■ Ještě předtím jsme dělaly k Čapkovu jeho životopis, antické divadlo, dějiny - ty chóry, které to propojují.

Ted' jste mluvily celkově o práci na představení - a co hudební a výtvarná stránka?

■ Hudbu jsme dělaly průběžně. Vždycky, když jsme jely do Klecan do školy na soustředění, na víkend, tam jsme se u klavíru učily písničky a naučily jsme se nějaké motivy dopředu.

■ Rytmus chóru, to jsme vymýšlely samy.

A co scénografie?

■ Měly jsme tam mít takovou mapu, kde jsme měly mít zapíchnuté různé vlaječky, co už je potopené téma mlokama, to mělo být jako součást scény.

■ Ale uklízení bylo strašné a nakonec jsme to tam stejně ani nezapojily.

■ Tu plastickou mapu, byla z polystyrenu, jsme ani nestihly dodělat a ten polystyrén byl hrozně křehký, to by se rozbilo.

■ Když jsme to vyřezávaly, tak tam všude okolo byly ty kuličky z toho, a kdybychom to převážely, tak by všude byl ten polystyrén.

■ Vždycky bychom to musely udělat znova, to by se zničilo.

■ Nakonec jsme udělaly papírovou mapu, je docela velká a je tam jen na jednu scénu.

■ Na scéně máme jen stůl a čtyři židle a ty schůdky v rozích, po čtyřech stranách.

■ Když hrajeme reportáže z různých zemí, tak ty jsou z různých schůdků. Na různé scénky ten stůl přemeňujeme, aby bylo různé prostředí.

A kostýmy?

■ To jsou saka. Ta má chór, když tam je, chór provází dějem. Jsou to média. Tak třeba ti, co dělají tu televizi nebo noviny, tak mají saka, ten chór je tam třeba když je přechod v ději nebo nebo písnička.

■ Chór jsou jako reportéři, my jsme všechny v té hře chlapi. Reportéři provází celým dějem, komentují to a dokumentují to.

■ A vždycky, když se jde zahrát nějaká scénka, tak si musíme to sako sundat, aby bylo vidět, že se tam hraje konkrétní postava. Aby se oddělila od chóru.

A jak jste na ta saka přišly?

■ Saka jsou v té úvodní písničce chóru: „místo tunik a tóg nosíme tvídy“...

■ A taky se tam říká „v posledním převleku“, tak to je to sako - ti reportéři všechno zvěstují tomu světu, takže to mají jako poznávací znaky.

■ Sako představuje média, informatory, kteří vlastně vedou to představení.

A jak vypadala scénografie v těch předchozích představeních?

■ Tam jsme měli krabice... paravány, to všechno dělalo prostředí.

■ Většinou se to snažíme udělat jednoduché, ať se ta věc dá použít na mnoho způsobů.

■ A kostýmy taky jednoduché - v Kočičím paláci to byly kimona, protože to je japonský text.

■ Nejtěžší byl upír (Justýna a upíři), protože jsme si ještě musely napatlat obličej.

■ A to zase nebylo tak těžké, protože ti upíři byli - teda já jsem byla - pořád vzadu a tam jsem měla dost času si to napatlat.

■ No - ale já zase ne.

Členky souboru

Koukej! o tom, co pro ně znamenají jednotlivé barvy...

Žlutá

Nic. Absolutně nic. „Nic?“ zeptala se sestra. Jakub zavrtěl hlavou. „Dáváte mu nějakou naději?“ položila maminka otázku doktorovi tak, aby jí Jakub neshýšel. Lékař se vyhnul jejímu pohledu. „Přijďte za měsíc a uvidíme. Na shledanou.“ Jakub s maminkou vyšli z nemocnice a nasedli do auta na parkovišti před hlavní bránou. „Už se neuzdravím, že jo? Už neuvidím.“ Maminka polkla slzy a řekla: „To ještě nemůžeš vědět. Neboj, to bude dobrý...“ „Víš, co bych chtěl vidět? Chtěl bych spatřit slunce. Aspoň jednou...“ Ten večer nemohl spát. Když konečně usnul, zdálo se mu sen... Spleť barev. Teplá a světlá. Světelné paprsky proudily všemi směry. Nabyvaly nepravidelného tvaru. Postupně se spojily v ohnivou kouli. Bylo to nádherné, bylo to velkolepé, bylo to... „Vstávej!“ „Ano, už...“ Ráno, které následovalo, bylo neobyčejné. Vše bylo sice jako vždy, ale v Jakubově nitru se cosi dělo... Stále musel myslet na svůj sen. A zatím plynuly hodiny, dny... Jeho zrak se začal zlepšovat. Po šestnácti měsících mohl konečně spatřit SLUNCE.

Černá

Co si představím, když se řekne černá. Tmu, ve které se bojíme a s ní spojenou úzkost. Černou si obvykle představím jako něco záporného, ale má i své kladné stránky. Krásně černé oči, ve kterých se utopím. Koukej! logo. Černá barva vás domutí podívat se sami na sebe a uvědomit si své chyby:-( )))

Zelená

Zelená pro mě symbolizuje klid, pohodu a pocit vyrovnanosti. Když se řekne zelená, představím si krásný les, svěží trávu, jaro. Zelená má hodně odstínů a každý znamená něco jiného, každý má svůj význam - např. svěží zelená vyjadřuje mladost a oproti tomu tmavě zelená je něco jako moudrost.

Se soubory si povídala a rozhovoru zaznamenávala EB

Dnes hrají...

Dohráli jsme, ZUŠ Uherské Hradiště

Kde váš soubor vznikl a čím se zabývá?

- Odjakživa se jmenujeme Dohráli jsme - to už jsou ti nejstarší, ale i ti úplně nejmladší. Naše skupinka se zkompletovala minulý rok; základ vždycky zůstane a k tomu se připojují další.
- Bývalá část - teda většina z nás - hrála třeba loni Hrdého Budžese a předminulý rok jsme tu byli s Říkali mi Leni. Jiná skupina zase hrála Puškina, ale ti nepostoupili. Dohráli jsme má několik takových kategorií.

Jak vzniklo vaše představení O Viktorce?

- Původně jsme chtěly udělat takový projekt, že každá jsme si vybrala zajímavou ženskou postavu z historie nebo i ze současnosti, a měly jsme si o ní udělat krátký projekt, divadlo, které by bylo naše vlastní.
- A já jsem si vybrala Viktorku, protože mi přišla strašně zajímavá, a ve chvíli, kdy jsem vykládala o jejím životě, když jsem v hodinách četla o její postavě a řekla nějaké informace, tak to většinu lidí zaujalo a hlavně naši vedoucí, Hanu Nemravovou.
- Která je umravněná.
- A rozhodly jsme se, že by nebylo na škodu udělat jedno představení, a případně pak bychom se tomu projektu - těm ostatním ženským postavám - mohly věnovat příští rok.
- Vedoucí se nás zeptala, jestli chceme jít na soutěž, my jsme později řekly, že chceme.
- Dělal se to strašně narychlo, za dva měsíce se muselo udělat představení, celý scénář a tak.
- Začínalo to na improvizacích, dlouho jsme si hrály, co by Viktorka mohla dělat na tom splavu, jak by to mohlo být, jak jsme si to představovaly, pak jsme se rozdělily na skupinky a každá si to představovala trochu jinak.
- Potom vedoucí napsala ten scénář, sestavila to - podle našich improvizací. Jediné, co bylo určené, bylo to, že budeme mít tři postavy: Viktorku, její sestru Marii a takovou mystickou kovářku, teda dceru kovářky.
- Děj jsme si sestavily samy a scénář napsala paní učitelka.
- Nejdříve jsme si dělaly ty improvizace a na základě těch improvizací jsme pak dělaly obrazy bez mluvení, fotky, co by tam asi mohlo být, co by asi tak postavy mohly říkat. Zase improvizace. Pak jsme si to nějak sepsaly, měli jsme takové obrovské papíry a na základě těch papírů jsme si pak vytvořily ten scénář.
- Pak už jsme to hrály podle toho textu, ale pořad se na tom pracovalo, předělávalo.

Co všechno má umět vedoucí souboru?

- Musí mít přirozenou autoritu určitě.
- Charisma a trpělivost.
- Nápady. Umět dát dohromady lidi.
- Mít snahu vlézt se i do vkusu těch dětí a pochopit je.
- Nemít jen jeden svůj názor.
- A nesnažit se být jenom učitelka, ale mít s těma děckama takový vztah, aby to bylo spíš jako takové kamarádké.
- Prostě jako starší sestra.
- A ještě: nesnažit se jakože pohanět ty lidi, jakože třeba „tohle bude tady, ty budeš stát tady, přesně tohle řekneš, teď v tuhle chvíli“ ... to ne.
- Vycházet z těch dětí, z jejich nápadů i z jejich možností.

A co by měli umět členové souboru, mladí herci?

- Mít pochopení pro to, co chce ten učitel.
- Trpělivost.
- Chtít se učit.
- Mít nějakou snahu vyjít vstříc i těm ostatním. Pochopit, že ti ostatní se taky chtějí prosadit.
- Mít aspoň nějaké ty základy herectví.
- A to si nemyslí, že musí mít základy herectví, vždyť Barča taky nic neuměla a přišla a co teď umí!
- V tom případě nějaký exhibicionismus.
- A taky musí být otevřený, aby se nebál projevit to, co chce.
- Herec by pravděpodobně asi nemohl být někdo, kdo rád sedí v koutě a přemýšlí si nad svým.

- Nesmí být introvert.
- V čem je práce na představení v souboru obtížná? Co tomu musíte dát?
- S tím já mám problémy, že tomu musím věnovat nějaký čas a to já třeba jsem strašně taková neochotná to akceptovat.
- Když máme potom nějaké přesčas, tak to je pořád: „A proč musíme jít na soutěž? A proč máme zkoušet?“
- Prosim tě, to tady nikoho nezajímá.
- Když to člověka baví, tak to ani nepřijde, že je to časově náročné nebo že ho to v něčem omezuje.
- Já třeba chodím do dramataku každý druhý den.
- Já to beru jako zábavu, nevýhody tam nevidím skoro žádné.
- Možná tomu musíme obětovat kostýmy - že se tam ty kostýmy ztrácí.

A co práce na představení člověku dává, čím je tato práce přínosná?

- Je tam přátelství.
- Člověk je otevřenější a hodně takový přátelštější ke všem a takový odvážnější, že se třeba nebojí někomu něco říct.
- Získávání sebevědomí.
- Nemá zábrany.
- Je to koníček, získáváme novou zábavu. Vyplnění volného času.
- Rozšíří nám to obzory. Naučí se pořádně mluvit.
- Strašně moc té literatury, o které bych ani netušila, že může existovat.
- Když čteme ty knížky v dramataku, jsme pak schopny napsat nějakou pěknou práci.
- A taky se můžeme perfektně vyblbnout ve skupině lidí, která je úplně stejně šílená jako my, ne-li víc.
- Úplně nejlepší je to, že vždycky to bývá taková fakt skvělá parta, že si to užívají, je to prostě dobré, dramatak všem doporučuju.

Co byste chtěly ještě říct o svém souboru?

- Chciplý krtek - my budeme mí hudebně taneční skupinu Chciplý krtek. Základní myšlenka skupiny je, že každý by tam měl dělat to, co neumí.

Členky souboru Dohráli jsme rozvíjejí své představy na téma Kdybych byla režisérkou...

Co bych chtěla režirovat? Komorní alternativní představení, jehož hlavní složkou by byl tanec a pohyb. Možná něco experimentálního. Předloha by klidně mohla být i klasika, ale já bych z toho pak pravděpodobně udělala nějakou šílenost. (15 let)

Chtěla bych režirovat nějaké šílené představení typu Drábek a nebo něco, co by lidem více přiblížilo rasistickou tematiku dnešní doby, to je důležité. Lidé by měli vědět, co se děje. (14 let)

Neřeknu vám přesně, o čem by to mé představení mělo být, ale určitě by bylo HODNĚ šílené. Musel by tam být zpěv, tanec, humor, ale i drama, při kterém by se vám do očí hrnuly slzy. (14 let)

Asi bych si vybrala zpracování nějakého historického příběhu. Scéna by byla jednoduchá a herci by měli „náznakové“ kostýmy (celý v černém a jenom jednu věc, která by poukazovala na charakteristiku člověka, kterého herec právě představuje). Snažila bych se v představení vyjádřit emoce, aby se divák vžil do role. Já už nevím, musela bych o tom popřemýšlet... (14 let)

Se soubory si povídala a rozmluvu zaznamenávala EB

OMLUVA: OMLOUVÁM SE DOTČENÉMU VOJTOVI JOHANÍKOVÍ Z UHERSKÉHO HRADIŠTĚ ZA ZKOMOLENÍ JEHO JMÉNA.

Dnes hrají...

...po malinách, ZUŠ Na Střežině - Divadlo Jesličky

Vy jste všichni z jednoho souboru?

- Jsme skupina ZUŠ Na Střežině, naše vedoucí je Jana Portyková, je úžasná a jmenujeme se tři tečky po malinách (má to svůj důvod, který bychom neradi vysvětlovali). Jsme soubor poskládaný z takových dvou souborů, jsou tady i čtrnáctiletí i mladší i starší.
- V tomhle složení děláme první představení, jinak děláme s Janou už sedmé.
- To představení už se táhne jako delší dobu, asi dva roky.

Jak to představení vznikalo?

- Konkrétně tohle představení: Jana k nám přišla a říkala, že pro nás má nějaký návrh. Všichni známe Erbena ze školy, takže jsme se na to nijak moc úplně nejlíp netvářili, takže to aspoň zkusíme, a pak se nám to nějak zalíbilo a pokračovali jsme s tím a dopadlo to takhle.
- Původně jsme si o tom hlavně povídali a Jana se snažila nás navést na tu lepší stránku Erbena než známe ze školy, protože každý to omílá, ty jeho básničky nazpaměť, aby to odříkal někde před tabulí.
- Spousta lidí si myslí, že nám jenom Jana řekla: takhle to udělejte, ale my jsme si vlastně všichni, co na tom pracovali, vymýšleli, co by tam mohlo být, takže to nebyl jen nápad Jany.
- Ještě jsme poslouchali Kytici od Suchého, potom jsme se snažili říct, co se nám nelíbilo a líbilo na zfilmované Kytici a hledali jsme, jak to udělat nějak jinak, jak to ještě nikdo neudělal. Někak jako po svém.
- Je nás tam hodně, tak jsme se museli rozdělit, aby na tom jevišti byl každý aspoň chvíli.
- Pak jsme se snažili nějak ty texty propracovat, začali jsme přemýšlet, jak by to vlastně šlo udělat, všelijaké ty technické věci jsme začali řešit a pomaličku jsme začali dělat to představení.
- Není to tak, že by se řeklo: takhle to uděláme; to se vyvíjelo. Plno lidí si vymyslelo něco nového. Před třemi týdny se vymyslela zase nová věc, od každého představení je to malinko jiné, někdy třeba nejsme ve stejném počtu a ne každý vždycky říká ten stejný text.

Vycházeli jste z textu nebo spíš z improvizací?

- Většinou děláme představení na improvizaci, ale tohle teda ne. Tohle je na textu.
- Jana většinou přijde s nějakým nápadem a my ho zkusíme nějak rozvinout, a kdyby měl někdo nějaké námitky, tak to vždycky děláme tak, aby to vyhovovalo všem.

Co by podle vás měl umět vedoucí souboru?

- Měl by nám rozumět a měl by umět pracovat s dětmi.
- Jana především dokáže udržet kolektiv pohromadě, že vlastně nikdo není z toho kolektivu nějak vystrčený, všichni jsme na stejné úrovni. Všichni to máme stejně těžké nebo stejně jednoduché.
- Když tam byly nějaké důležitější role, tak se pak v průběhu zkoušení měnily, aby byly nové nápady, aby to trochu jinak vypadalo. Jinak postavená řeč, změny...
- Aby nám rozuměla.
- Trpělivost.
- Pro vedoucího je hrozně těžké udržet naši pozornost, když je nás dvacet ve skupině. Aby se to udrželo pohromadě a dál se dalo zkoušet.
- Poslechně nás, zeptá se nás, jestli se nám ta věc líbí, jestli ji chceme dělat a pokud ten nápad zamítneme, tak se k tomu už nevrací a děláme něco jiného.
- Teď jsme dělali chvíli jedno představení, ale pak se nám ohrálo a prostě se nám nelíbilo, tak jsme to nechali a děláme něco jiného, prostě to pochopila.
- A nenutila nás do toho hrát, zkoušíme spíš nové věci a spíš se snaží podřizovat ona nám.

Co je pro vás obtížné, když v tak velkém souboru pracujete na představení?

- Když zkoušíme hodinu a půl to samé, tak je pak těžké udržet tu pozornost a být furt koncentrovaný a soustředit se na to.
- Taky jak je nás hodně, je těžké, abychom se všichni sešli a všichni to nazkoušeli, nikdo většinou nemá čas.
- Když je nás hodně, tak se Janča nemůže věnovat každému zvlášť, musíme dávat pozor, abychom všechno slyšeli, abychom věděli, co máme dělat.
- A když třeba jednomu není něco jasné a vysvětluje se mu to, tak my nesmíme dělat nic jiného, co by to narušilo.

Co musíte tvorbě představení dát?

- Musíme se hodně snažit.
- Musíme mít radost z toho představení, musí nás to bavit a musíme to dělat s chutí.

- Jak jsme teď právě zkoušeli to jedno představení, tak už bylo vidět, že nás to prostě nebaví a že to představení je o ničem, že to nemá smysl to hrát.
- Musí nás to bavit a musíme to dělat s chutí.
- Kdežto ten Štědrý večer - je vidět, že i po dlouhé době, co to děláme, nás to baví a jsou tam pořád nové nápady a neohrálo se to.

Jaké jsou výhody skupinové práce na představení?

- Máme skvělou skupinu.
- Dobří lidi.
- Já jsem přišla do téhle skupiny úplně z takové zapadlé a tohle je úplně něco jiného, takový rozzářeni, všichni se do té práce těší, všechny to baví, všichni se snaží, jsou to prostě pestré hodiny.
- Zkušenosti.
- Co teďka řeknu, to zní, že to říkám jenom tak, že tady mluvím, ale mě to třeba baví víc než sedět doma tři hodiny u počítače, koukat na tu obrazovku, baví mě víc tam být v tom kolektivu a hrát divadlo.
- Určitě se naučíme mluvit, komunikovat, pohybovat se na jevišti, nemáme takovou trému před lidma.
- Když je pak někdo třeba ředitel nějaké firmy a má udělat nějaký proslov, tak se to docela hodí...
- A někdo třeba chce být herečka nebo herec, chce se rozvíjet...

Má ta práce i nějaké nepříjemné stránky?

- Diváci. Když jsou špatní diváci, tak je to všechno špatně.
- Hráli jsme pro školy a na začátku máme tmou. A oni všichni: „Tma! Já se bojím!“ Jana to stopla a vyhodila třeba některé ty diváky, ono to nešlo hrát.
- Hele, to není dobrá reklama...
- To nebyli diváci, to byli taková osmáci, puberťáci, kteří bych řekla, že to divadlo ani nedokážou pořádně pochopit, že tam přišli jenom kvůli tomu, aby nebyli ve škole, a já si myslím, že to nemá cenu, pro takové lidi hrát. Že to je třeba pro ty, co se opravdu chtějí na to divadlo dívat.
- Je to časově náročné, nejenom zkoušky, ale i vystoupení.
- Je těžké omlouvat se ze školy, když má někdo hodně hodin zameškaných, tak aby ho ještě uvolnili ze školy, to někdy nejde, nebo opravování známek... to je taky důvod, proč někteří lidi dneska nemohli.
- Udržet si pozornost dá taky hodně práce - kvůli tomu, že je nás hodně.

...po malinách rozvíjejí své představení na téma **Kdybych byl režisérem...**

Asi bych se pokusila zfilmovat některou ze svých oblíbených knih, třeba nějaký depresivní příběh ze života nebo fantasy. V prvním případě bych jako prostředí zvolila nějaké temné podzemí, stanici metra nebo postranní uličky. Na zemi by posedával hlavní hrdina a vyprávěl svůj příběh, jeho obraz by v působivých situacích vystřídala inscenace těchto situací. Ve druhém případě bych točila na vysokých horách, nejspíš v Karpatech, a hlavní hrdinové by měli tlusté kožichy (všude by byl sníh). (14 let)

Téma: za vlády komunismu. Místo: velké město. Děj: Příběh života bezstraniků. Čas: ? (14 let)

Komedie: vtipná, s inteligentním humorem. Hra o třech hercích. Místo: na smetišti. Příběh: zde bydlí jedna paní, která nemá smysl pro život. Jednoho dne tam přijde člověk, pro kterého bylo divadlo životem, ale protože je starý a nejsou pro něj role, ocitá se na smetišti mezi bezdomovci. Třetí člověk je vrah, který se snaží ukrýt mrtvolu. (14 let)

Se soubory si povídala a rozmluvu zaznamenávala EB

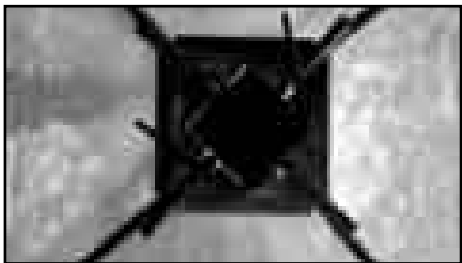

Skolilo nás v úterý...

■ Všeude zavládla batika. Polovina redakce zvolila batikovaná trička velmi podobná těm, která se objevila na jevišti i v hledišti. Vše nakonec završil JH, který přikvačil v batikovaných kalhotách. ■ V čem se chodí koupat Krakonoš? ■ Doslovný překlad ze slovenštiny do češtiny byl takovým jemným náznakem, že oba jazyky nejsou od sebe daleko a překládat netřeba. Zůstal nepochopen, promiňte. ■ Průměrný lektor sní denně mnohem méně salámu, než se předpokládalo. ■ Redakční pes Matěj bude, stejně jako švédské štěně Nalle, žádat odškodnění. Je frustrován neustálým klapáním prstů na klávesnicích počítačů a podrážděnými reakcemi redaktorů, kteří se odmítají přidávat k jeho zápasnickým hrám. Pro tisk uvedl, že se spokojí s částkou 10 000 Kč. ■

HÁDANKA

Střeďeční hádanka - tentokrát od čtenářů samotných. Poznáte co to je? Odpovědi vhod'te do redakční schránky.

DNEŠNÍ PROGRAM

STŘEDA - 15.6.2005

8.30 - 12.00

8.30 - 12.30

9.00 - 11.25

14.00 - 16.25

16.45 - 17.45

16.45 - 18.30

17.15 - 17.45

18.00 - 19.15

PŘEČTĚTE SI

Co se do miniknižky Krakonoš nevešlo

Krakonoš obcuje se ženou

Žena jednoho obchodníka ve Slezsku měla už dlouhou dobu ve zvyku, že když její muž odcestoval za obchodem a byl nepřítomný, vpouštěla k sobě zvláštního milence a souložníka. Stalo se, že její muž kvůli obchodním věcem zase odcestoval dál za hranice země; tu přišel Krakonoš v podobě jejího obvyklého milence v noci k ní; a když dost užil rozkoše a úplně se nasýtil, vzal na sebe ráno podobu straky, sedl si na sklep a rozžehnal se se svou souložnicí těmito slovy: To byl tvůj milenc a souložník a hned nato v mžiku letu, sotva domluviv, zmizel a později k ní už nikdy nepřišel.

Krakonoš porodní bábou

V jedné vesnici drželi spolu čeledín a rychtářova dcera; když pak oba cítili, že následek toho bude něco maličkého, byli přinuceni ohlásit to svým rodičům; ti jim nejdříve zle vyhubovali a tvrdě je vyplisnili, ale potom hleděli co nejdříve uspořádat svatbu, aby se nedostali do zlých hub lidí. Za tři neděle byli proto spolu oddáni. Když asi po deseti dnech měla matka porodit dítě, přijde do domu stará ženská a ptá se, zdali by si ona a její muž přáli, aby jim posloužila jako porodní bába a chůva. Což se oběma líbilo. Když se přiblížila hodinka porodu, požádal muž několik žen svých příbuzných a blízkých sousedů, aby zůstali v hodině vykoupení s jeho ženou. Když žena porodí první dítě, dokáže porodní bába (vlastně Krakonoš), že jich následuje ještě devatenáct; načež se všichni uleknou, že nevěděli, kam mají všechny děti dát; pak je však napadne, aby zavolali faráře, který přišel do světnice, viděl všechny děti ještě na živu; když se však chtěl jednoho po druhém dotknout, proměnily se v dětské panenky, až konečně uchopil to právě a s mnohým vzdycháním a modlením je pozvedl ke křtu.

Hned však, když bylo dítě pokřtěno, stará porodní bába odešla a pryč se už nikdy nevrátila.

Krakonoš podvede dívku, která upletla věnec

Jakýsi kramář vypravoval na posledním veletrhu, jak jedna pyšná a všetečná dívka šla kdysi ze zvědavosti na hory, tam natrhala různé květiny (které rostou na loukách), upletla věnec a chtěla ho přinést svému milému jako dar. Co se stane? Když byl věnec hotový, položila ho do koše a šla s ním domů: Avšak když chce vzbudit očekávanou radost a obdarovat svého milého, tu shledá, že vonící květiny jsou samy sviňský trus nebo prasečí bobky; protože velmi smrděly, začala hubovat. Ale nakonec se tento šprým změnil v radost a potěšení, když shledala, že obruč čili větev, kterou uřízla na horách z větve, bylo stříbro. podivuhodná věc, že tomu dobrému děvčeti nesmrděly prsty hned na horách, když věnec vila. Ale o tom historka nic neví.

dílny pro děti ze souborů

semináře pro dospělé

5. blok vystoupení souborů pro veřejnost

5. blok vystoupení souborů

Válka s mloky Koukej! ZUŠ Klecany

O Viktorce Dohráli jsme, ZUŠ Uherské Hradiště

Štědrý večer ...po malinách, ZUŠ Na Střežině - Divadlo Jesličky, Hradec Králové

diskusní kluby seminaristů

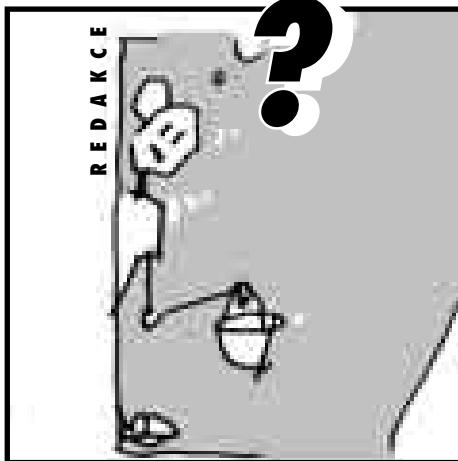
dětský diskusní klub

diskuse lektorského sboru s vedoucími souborů vystupujících v 5. bloku

veřejná diskuse o inscenacích 5. bloku

BLAŽKOVÁ 2005 - DÍL 6

SAZBA

Deník Dětské scény - Trutnov 2005. Číslo 5.

Redakce: Eva Brhelová, Iva Dvořáková, Lukáš Horáček, Pavel Kocych. Foto: Michal Drtina. Tisk: Ofset Úpice. Redakce sídlí v Národním domě. Uzávěrka - 15.6.2005 v 1:35. Vychází - 15.6.2005 ve 10:15. Náklad - 300 ks.